

Επομένως, η διοίκηση δεν μπορεί να περιορίσει τον αριθμό των ημερών αδείας που πρέπει να αποζημιωθούν. Ούτε μπορεί να επιβάλει συμπληρωματικές προϋποθέσεις, ιδίως διαδικαστικές, που να μπορούν να προσβάλλουν το δικαίωμα που αναγνωρίζει ο ΚΥΚ για αποζημίωση της ετησίας άδειας που δεν μπόρεσε να λάβει ένας υπάλληλος για λόγους υπηρεσιακών κατά τον χρόνο λήξεως των καθηκόντων του. Ειδικότερα, η επιτακτική αξίωση

γραπτής δηλώσεως του ιεραρχικώς προϊσταμένου του ενδιαφερομένου ως προς τις ανάγκες της υπηρεσίας στις οποίες οφείλεται η άρνηση ικανοποίησης αιτήματος αδείας που υπέβαλε ο εν λόγω υπάλληλος δεν μπορεί να γίνει δεκτή κατά το μέτρο που αποκλείει το δικαίωμα του ενδιαφερομένου να αποδείξει με κάθε μέσο ότι οι άδειές του σωρεύτηκαν για λόγους υπαγορευόμενους από υπηρεσιακές ανάγκες.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 10ης Ιουλίου 1992*

Στην υπόθεση T-66/91,

Francesco Pasetti Bombardella, εκπροσωπούμενος από τον Albert Wildgen, δικηγόρο Λουξεμβούργου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον ίδιο δικηγόρο, 6, rue Sainte Zithe,

προσφεύγων,

κατά

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκπροσωπούμενου από τον Jorge Campinos, juriscosultum, και κατά την προφορική διαδικασία από τον François Vainker, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενους από τον Hugo Vandenberghe, δικηγόρο Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο τη Γενική Γραμματεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Kirchberg,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο την εκκαθάριση της μη εξαντληθείσας ετήσιας αδείας του προσφεύγοντος κατά τη συνταξιοδότησή του,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους B. Vesterdorf, Πρόεδρο, A. Saggio και J. Biancarelli, δικαστές,

γραμματέας: B. Pastor, υπάλληλος διοικήσεως,

αφού έλαβε υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 24ης Ιουνίου 1992,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Περιστατικά και διαδικασία

- 1 Ο προσφεύγων, πρώην γενικός διευθυντής και juriconsultus του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, συνταξιοδοτήθηκε στις 31 Δεκεμβρίου 1989, ύστερα από 37 έτη υπηρεσίας σ' αυτό το θεσμικό όργανο.
- 2 Το Κοινοβούλιο του κατέβαλε, στις 14 Μαρτίου 1990, το καθαρό ποσό των 452 599 βελγικών φράγκων (BFR) ως συμψηφιστική αποζημίωση για τις 30 ημέρες αδειάς που δεν έλαβε. Στις 11 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους ο προσφεύγων ζήτησε την εκκαθάριση της αποζημίωσης του συνόλου της μη εξαντληθείσας ετήσιας αδειάς του. Η εκκαθάριση αυτή του ανακοινώθηκε με έγγραφο της 14ης Ιανουαρίου 1991. Διαπίστωνε ότι το υπόλοιπο της μη εξαντληθείσας άδειας ανερχόταν σε 56,5 ημέρες, από τις οποίες 34 ως δικαίωμα αδειάς για το 1989, προέβλεπε δε ρητά την πληρωμή χρηματικού συμψηφισμού για 30 ημέρες μη εξαντληθείσας άδειας, που αντιστοιχούσε « στο ανώτατο όριο των κεκτημένων δικαιωμάτων για το 1989, σύμφωνα με το σημείωμα του Γενικού Γραμματέα της 8ης Δεκεμβρίου 1989 που επισυνάπτεται ». Αργότερα, η διοίκηση πληροφορήσε τον προσφεύγοντα με έγγραφο της 15ης Φεβρουαρίου 1991 ότι η εκκαθάριση αναφερόταν κατά λάθος στο σημείωμα της 8ης Δεκεμβρίου 1989, αντί του σημειώματος της 1ης Αυγούστου 1989, αντίγραφο του οποίου του είχε άλλωστε αποσταλεί μαζί με την εκκαθάριση.

3 Το σημείωμα στο οποίο στηριζόταν η προαναφερθείσα εκκαθάριση εστάλη την 1η Αυγούστου 1989 από τον Γενικό Γραμματέα του Κοινοβουλίου, Vinci, στον Pasetti Bombardella, ως *jurisconsultum*, στους γενικούς διευθυντές και στον Διευθυντή Πληροφορικής, καθώς και στους Γενικούς Γραμματείς των Πολιτικών Ομάδων του Κοινοβουλίου. Οι παράγραφοι 1, 2, 3 και 5 αυτού είχαν ως εξής:

« 1) Οι μόνιμοι και οι μη μόνιμοι υπάλληλοι πρέπει να προσπαθούν να χρησιμοποιούν την άδειά τους μέσα στο ίδιο έτος κατά τη διάρκεια του οποίου αποκτήθηκε και σε κάθε περίπτωση να μη μεταφέρουν άδειες πέραν των 12 ημερών που μεταφέρονται αυτομάτως.

2) Πέραν των 12 αυτών ημερών η μεταφορά δεν θα γίνεται δεκτή παρά μόνον με την προσκόμιση της αντίστοιχης αιτήσεως άδειας η οποία δεν έγινε δεκτή συνοδευόμενη από έγγραφη δήλωση του ιεραρχικώς προϊσταμένου που να προσδιορίζει τις ανάγκες της υπηρεσίας οι οποίες δικαιολόγησαν την άρνηση.

3) Σε κάθε περίπτωση, το σύνολο των μεταφερομένων ημερών δεν μπορεί να υπερβαίνει το σύνολο της άδειας που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια του λήξαντος έτους.

5) Οι μόνιμοι και οι μη μόνιμοι υπάλληλοι (συμπεριλαμβανομένων και των επικουρικών υπαλλήλων *free-lance*) θα προσπαθούν να εξαντλούν την άδειά τους πριν από την οριστική λήξη των καθηκόντων τους. Όταν λήγουν οριστικά τα καθήκοντά τους, πράγμα που προϋποθέτει ότι δεν θα αναδιοριστούν πριν από δύο μήνες, έχουν δικαίωμα πληρωμής των ημερών άδειας που δεν έλαβαν προσκομίζοντας γραπτή δήλωση του ιεραρχικώς προϊσταμένου τους, όπως αυτή που προβλέπεται στην παράγραφο 2 και εντός του ορίου που ορίζει η παράγραφος 3. »

4 Στην προκειμένη περίπτωση, η εκκαθάριση των δικαιωμάτων του προσφεύγοντος για χρηματικό συμψηφισμό της μη εξαντληθείσας άδειας καταρτίστηκε ύστερα από την ακόλουθη διαδικασία.

Στις 7 Νοεμβρίου 1989, ο Διευθυντής του γραφείου του Προέδρου έστειλε σημείωμα στον Γενικό Διευθυντή Προσωπικού, Προϋπολογισμού και Οικονομικών, που είχε ως εξής:

« Λόγω εκπληρώσεως των καθηκόντων που του είχαν ανατεθεί, ο Francesco Pasetti Bombardella δεν θα μπορέσει να εξαντλήσει τις ημέρες αδείας του πριν από το τέλος του τρέχοντος έτους. »

Κατόπιν αυτού του σημειώματος ο Γενικός Γραμματέας έστειλε στις 8 Δεκεμβρίου 1989 σημείωμα στον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου, με το οποίο δήλωσε ότι κατανοούσε ότι, « για επιτακτικούς υπηρεσιακούς λόγους », ο προσφεύγων βρίσκεται σε αδυναμία να εξαντλήσει την άδειά του. Με το σημείωμα αυτό πρότεινε να περιοριστεί ο χρηματικός συμψηφισμός σε 30 ημέρες μη ληφθείσας άδειας, που αντιπροσωπεύει το « ανώτατο όριο που προβλέπει η ισχύουσα κανονιστική ρύθμιση », δηλαδή το προαναφερθέν σημειώμά του της 1ης Αυγούστου 1989. Στο ίδιο αυτό σημείωμα της 8ης Δεκεμβρίου 1989 ο Διευθυντής του γραφείου του Προέδρου προσέθεσε την ακόλουθη χειρόγραφη παρατήρηση: « συμφωνώ με τον κ. Vinci. Κατά τον χρόνο υπογραφής του σημειώματος στις 7 Νοεμβρίου δεν γνώριζα ότι ο κ. Pasetti έπαιρνε σύνταξη στις 31 Δεκεμβρίου. J. Pons ».

- 5 'Όταν του ανακοινώθηκε στις 14 Ιανουαρίου 1991, κατόπιν αιτήσεώς του, η προαναφερθείσα εκκαθάριση των συμψηφιστικών του δικαιωμάτων, τα οποία περιόριζε σε 30 ημέρες την αποζημίωση της μη ληφθείσας άδειας, ο προσφεύγων έστειλε στις 20 Φεβρουαρίου 1991 έγγραφο στον Γενικό Γραμματέα, ζητώντας την εκκαθάριση του συνόλου των μη ληφθεισών ημερών αδείας πριν αποχωρήσει από το Κοινοβούλιο. Ισχυρίστηκε κυρίως ότι από τις οι ανάγκες και μόνον της υπηρεσίας εμποδίστηκε να εξαντλήσει την ετήσια άδειά του και ότι η διοίκηση δεν μπορούσε να καταργήσει τα κεκτημένα δικαιώματά του με την ευκαιρία της συνταξιοδοτήσεώς του. Με έγγραφο της 10ης Μαΐου 1991 προς τον Γενικό Γραμματέα, ο προσφεύγων προσδιόρισε ότι το προαναφερθέν έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 1991 έπρεπε να λογιστεί ως διοικητική ένσταση κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ).
- 6 Μετά την απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Σεπτεμβρίου 1990, T-139/89, Virgili-Schettini κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1990, σ. II-535, περιληπτική δημοσίευση), οι αρμόδιες υπηρεσίες εξέδωσαν στις 3 Ιουνίου 1991 διάταξη δαπανών που περιείχε

εντολή πληρωμής στον προσφεύγοντα του ακαθαρίστου ποσού των 497 974 BFR, προς συμψηφισμό 26,5 ημερών μη ληφθείσας άδειας. Ο δημοσιονομικός ελεγκτής αρνήθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου 1991 να εγκρίνει τη διάταξη αυτή. Η αιτιολογία της αρνήσεως αυτής στηριζόταν αφενός μεν στην παρανομία της εντολής πληρωμής ενόψει των εσωτερικών κανόνων περί εκτελέσεως του προϋπολογισμού του Κοινοβουλίου, αφετέρου δε στην παραβίαση της αρχής της χρηστής οικονομικής διαχειρίσεως.

- 7 Εξάλλου, στις 3 Ιουνίου 1991 ο Γενικός Διευθυντής Προσωπικού, Προϋπολογισμού και Οικονομικών απήρθησε μια ανακοίνωση στο προσωπικό, στην οποία ανέφερε ότι « ο ΚΥΚ δεν προβλέπει περιορισμό της ευχέρειας μεταφοράς των μη ληφθεισών αδειών ή, κατά την οριστική λήξη των καθικόντων, της πληρωμής τους. Αλλά, πέραν των 12 ημερών που μεταφέρονται αυτομάτως, εξαρτά τη μεταφορά από την προϋπόθεση ότι οι άδειες δεν μπόρεσαν να ληφθούν λόγω των αναγκών της υπηρεσίας ». Διευκρινίζεται σχετικά στην ανακοίνωση ότι « οι μεταφορές δεν θα γίνονται πλέον δεκτές με απλή βεβαίωση υπηρεσιακής ανάγκης: θα πρέπει να υποβάλλονται περισσότερες απορριφθείσες αιτήσεις άδειας κατανεμόμενες στη διάρκεια του έτους και συνοδευόμενες με συγκεκριμένα επιχειρήματα ».
- 8 Ελλείπει ρητής απαντήσεως της διοικήσεως στην προαναφερθείσα ένσταση, ο προσφεύγων ζήτησε την ακύρωση, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 17 Σεπτεμβρίου 1991, της πιο πάνω εκκαθαρίσεως των συμψηφιστικών του δικαιωμάτων που έγινε στις 14 Ιανουαρίου 1991. Η διοικητική διαδικασία διεξήχθη κανονικά. Το Πρωτοδικείο έθεσε ορισμένες ερωτήσεις στο καθού η προσφυγή όργανο, για να προσδιορισθεί η ημερομηνία κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε για πρώτη φορά γνώση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Σε απάντηση της ερωτήσεως σχετικά με την τυχόν ανακοίνωση εκκαθαριστικού σημειώματος αποδοχών, το Κοινοβούλιο δήλωσε ότι η καταβολή χρηματικού συμψηφισμού για 30 ημέρες μη εξαντληθείσας άδειας έγινε τον Μάρτιο του 1990 και ότι, « σύμφωνα με τα πληροφοριακά στοιχεία που διαθέτει, η μεταφορά αυτή χρημάτων δεν συνοδεύτηκε από κανένα άλλο έγγραφο » πλην της ακόλουθης ανακοινώσεως που αναφέρεται επί του εγγράφου μεταφοράς: « αποδοχές 90/03 αξία 14.3.1990 ». Όσον αφορά την ημερομηνία της πρώτης ανακοινώσεως στον προσφεύγοντα της εκκαθαρίσεως της μη εξαντληθείσας άδειάς του, το Κοινοβούλιο δήλωσε ότι δεν έχει « να παράσχει καμιά ακριβή ένδειξη όσον αφορά την ημερομηνία αυτής της αποστολής ». Προσέθεσε ότι « η ανακοίνωση αυτή έγινε μάλλον μέσα στο τελευταίο τρίμηνο του έτους 1990 ». Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 53 του Κανονισμού του Διαδικασίας, να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Οι διάδικοι αγόρευαν στις 24 Ιουνίου 1992.

Αιτήματα των διαδίκων

9 Ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να υποχρεώσει το Κοινοβούλιο να του καταβάλει συμψηφιστική αποζημίωση για 26,5 ημέρες αδειάς που edικαιούτο από τις 31 Δεκεμβρίου 1989, ημερομηνίας συνταξιοδοτήσεώς του, και τους τόκους επί του ποσού αυτού από την ίδια ημερομηνία·
- να καταδικάσει το Κοινοβούλιο στα δικαστικά έξοδα.

Το καθού ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να κρίνει την προσφυγή αβάσιμη·
- να καταδικάσει τον προσφεύγοντα στα δικαστικά έξοδα.

Λόγοι και επιχειρήματα των διαδίκων

- 10 Για να στηρίξει το αίτημά του ο προσφεύγων επικαλείται παράβαση του άρθρου 4, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος V του ΚΥΚ, κατά το οποίο, « αν ο υπάλληλος δεν έχει εξαντλήσει την ετήσια άδειά του κατά τη λήξη των καθηκόντων του, λαμβάνει προς συμψηφισμό για κάθε ημέρα αδειάς που δεν έλαβε, ποσό ίσο με το τριακοστό των μηνιαίων αποδοχών του κατά τον χρόνο της λήξεως των καθηκόντων του ». Ισχυρίζεται ότι, περιορίζοντας σε 30 ημέρες τη χρηματική αποζημίωση της μη ληφθείσας άδειας, η προσβαλλομένη απόφαση παραβιάζει τις διατάξεις του ΚΥΚ, όπως ερμηνεύθηκαν ιδίως με την προαναφερθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Σεπτεμβρίου 1990, Virgili-Schettini κατά Κοινοβουλίου.

- 11 Ο προσφεύγων τονίζει σχετικά ότι δεν αμφισβητείται ότι οι υπηρεσιακοί λόγοι είναι εκείνοι που τον εμπόδισαν να εξαντλήσει την ετήσια άδειά του πριν από τη συνταξιοδότησή του. Στηρίζεται στο σημείωμα του Διευθυντή του γραφείου του Προέδρου του Κοινοβουλίου, της 7ης Νοεμβρίου 1989, όπου δηλώνεται ότι, λόγω εκπλήρωσας των καθηκόντων που του είχαν ανατεθεί, ο κ. Pasetti Bompardella δεν θα ήταν σε θέση να εξαντλήσει τις ημέρες αδειάς του πριν από τη λήξη του έτους 1989. Παρατηρεί ότι ο Διευθυντής του γραφείου ήταν αρμόδιος να δεχθεί τη μεταφορά των ημερών του αδειάς, « δεδομένου ότι η διοίκηση και ο Γενικός Γραμματέας τον θεωρούν (...) τόσο στο Κοινοβούλιο όσο και στα άλλα όργανα, ως το alter ego του Προέδρου. Πράγματι, η απάντηση δόθηκε από αυτόν και όχι από τον Πρόεδρο ». Ο Γενικός Γραμματέας είχε άλλωστε αναγνωρίσει, στο σημείωμά του της 8ης Δεκεμβρίου 1989 που απηύθυνε στον Πρόεδρο, μετά το προαναφερθέν σημείωμα του προϊσταμένου του γραφείου, ότι ο κ. Pasetti Bombardella αδυνατούσε « για επιτακτικούς υπηρεσιακούς λόγους (...) να εξαντλήσει την άδειά του ». Το γεγονός ότι ο Διευθυντής του γραφείου δεν ήταν τότε ενήμερος της επικείμενης συνταξιοδότησεως του ενδιαφερομένου δεν ασκεί καμιά επιρροή στην ύπαρξη των υπηρεσιακών λόγων που δικαιολογούν τη μεταφορά των αδειών. Επίσης, όσον αφορά τη δέθεν καθυστερημένη έγκριση μεταφοράς της προαναφερθείσας αδειάς, ο προσφεύγων παρατηρεί ότι οι υπηρεσιακοί λόγοι μπορούν να εκτιμηθούν από τη διοίκηση σε οποιαδήποτε στιγμή, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο με την προαναφερθείσα απόφασή του της 26ης Σεπτεμβρίου 1990, Virgili-Schettini κατά Κοινοβουλίου, σκέψη 26.

Εξάλλου, κατά την προφορική διαδικασία ο προσφεύγων υπογράμμισε ότι δεν μπορεί να απαιτηθεί από έναν *jurisconsultum*, ο οποίος είναι εκτός υπαλληλικού πλαισίου, να δικαιολογήσει με συγκεκριμένη άρνηση του ιεραρχικώς προϊσταμένου του χορηγήσεως των αδειών του για υπηρεσιακούς λόγους. Το προαναφερθέν σημείωμα του Διευθυντή του γραφείου του Προέδρου του Κοινοβουλίου αποτελεί επομένως επαρκή απόδειξη.

- 12 Επιπλέον, ο προσφεύγων παρακαλεί το Πρωτοδικείο να θεωρήσει ορισμένους ισχυρισμούς του καθού ως « προσβολές της υπολήψεώς του » και να τις αποσύρει από τη δικογραφία. Πρόκειται για τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

— στην παράγραφο 25 του υπομνήματος αντικρούσεως: « χωρίς μάλιστα να ληφθούν υπόψη οι αρχές της πίστσεως και της εμπιστοσύνης που πρέπει να διέπουν τις διοικητικές σχέσεις »·

— στην παράγραφο 29: « Τέλος και σαν γενικό συμπέρασμα, το καθού επικαλείται, προς στήριξη των απόψεών του, τη γενική αρχή κατά την οποία “ nemo auditor proprio turpitudinem allegans “ »

— καθώς και ορισμένους ισχυρισμούς του εσωτερικού ελεγκτή.

- 13 Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι από το άρθρο 4 του παραρτήματος V του ΚΥΚ, που περιορίζει σε 12 ημέρες τη μεταφορά των αδειών που δεν εξαντλήθηκαν για λόγους που δεν αφορούν υπηρεσιακές ανάγκες, σε συνδυασμό με το άρθρο 57 του ΚΥΚ, που καθορίζει τον αριθμό των ημερών των ετησίων αδειών, προκύπτει ότι η αρχή της εξαντλήσεως της ετήσιας άδειας εντός του έτους, με την επιφύλαξη της μεταφοράς 12 ημερών, αποτελεί συγχρόνως δικαίωμα και υποχρέωση για κάθε υπάλληλο. Κατά το Κοινοβούλιο, μόνον όταν ο υπάλληλος, που υπέβαλε εγκαίρως την αίτησή του αδείας, βρίσκεται προ αρνήσεως για υπηρεσιακούς λόγους και εναντίον της θελήσεώς του, προβλέπει ο ΚΥΚ την καταβολή χρηματικού συμψηφισμού κατά τη συνταξιοδότηση. Σχετικά, το σημείωμα της 1ης Αυγούστου 1988 προέβλεπε στην παράγραφο 2 τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί για να εγκριθεί η μεταφορά αδείας.
- 14 Στην παρούσα υπόθεση το Κοινοβούλιο εκτιμά ότι δεν ακολουθήθηκε αυτή η διαδικασία. Ισχυρίζεται κυρίως ότι η απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 1989, επί της οποίας στηρίζει ο προσφεύγων το δικαίωμά του για χρηματικό συμψηφισμό των 56,5 ημερών αδείας που δεν έλαβε, δεν εκδόθηκε υπό κανονικές συνθήκες. Για να στηρίζει αυτή την άποψη, επικαλείται τέσσερις λόγους αντικρούσεως: την αναρμοδιότητα του εκδότη του σημειώματος, την αυτονομία διαχειρίσεως που είχε ο προσφεύγων, το καθήκον του να ειδοποιήσει το Διευθυντή του γραφείου του Προέδρου για την επικείμενη συνταξιοδότησή του καθώς και για τις βαριές οικονομικές συνέπειες που θα προκαλούσε το αίτημά του μεταφοράς αδείας και, τέλος, την καθυστερημένη υποβολή αυτού του αιτήματος.
- 15 Πρώτον, το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται ότι, ελλείψει εξουσιοδοτήσεως, ο Διευθυντής του γραφείου του Προέδρου δεν ήταν αρμόδιος να επιτρέψει τη μεταφορά των ημερών αδείας που δεν είχαν εξαντληθεί. Ισχυρίζεται ότι ο προσφεύγων υπήγετο άμεσα στην εξουσία του Προέδρου και απελάμβανε της υπηρεσιακής καταστάσεως που είχε χορηγηθεί στους υπαλλήλους που είναι εκτός πλαισίου, όπως είχε αποφασίσει το γραφείο του Κοινοβουλίου κατά τη συνεδρίασή του της 10ης Σεπτεμβρίου 1985.

Το Κοινοβούλιο τονίζει σχετικά ότι, κατά τη συνήθη πρακτική, ο Πρόεδρος ήταν εκείνος που ενέκρινε το αίτημα μεταφοράς της μη εξαντληθείσας άδειας κατά τα έτη 1987 και 1988. Επιπλέον, κατ' εφαρμογή ενός σημειώματος του Γενικού Διευθυντή προσωπικού της 6ης Φεβρουαρίου 1986, το οποίο προέβλεπε ότι ένα μηνιαίο ανακεφαλαιωτικό σημείωμα των εξόδων αποστολής του προσφεύγοντος πρέπει να εγκρίνεται, για λόγους πληροφοριακούς, από τον Πρόεδρο, αυτός έθεσε την υπογραφή του στους μηνιαίους πίνακες αποστολών που διενήργησε ο ενδιαφερόμενος το 1988 και το 1989. Έτσι εμφανίζεται ότι ο Διευθυντής του γραφείου του Προέδρου δεν ασχολήθηκε ποτέ με τις αποφάσεις που ενέκριναν είτε τη μεταφορά αδειάς είτε τις εντολές αποστολών πριν από το σημείωμά του της 7ης Νοεμβρίου 1989. Εξάλλου, η πρακτική για τον Διευθυντή του γραφείου του Προέδρου, όταν κοινοποιούσε μια απόφασή του, συνίστατο στο να σημειώνει ιδιοχείρως στο κάτω μέρος της σελίδας « συμφωνία του Προέδρου » και να υπογράφει. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, το Κοινοβούλιο εκτιμά ότι ο προσφεύγων, ο οποίος δεν μπορούσε να αγνοεί την αναρμοδιότητα του Διευθυντή του γραφείου για τα θέματα αυτά, δεν μπορεί να επικαλεστεί το προαναφερθέν σημείωμα της 7ης Νοεμβρίου 1989.

- 16 Δεύτερον, το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται ότι ο προσφεύγων είχε πολύ ευρεία αυτονομία κατά την οργάνωση των δραστηριοτήτων του, πράγμα που του επέτρεπε να μεταβιβάζει τις αρμοδιότητές του, προκειμένου να εξαντλήσει τις άδειές του, σε ένα ή περισσότερα μέλη της υπηρεσίας που ασκούσαν τα καθήκοντά τους υπό την ευθύνη του και ήταν εξουσιοδοτημένα να δέχονται τέτοια μεταβίβαση αρμοδιοτήτων.
- 17 Τρίτον, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι κατά τον χρόνο υποβολής του προαναφερθέντος σημειώματος της 7ης Νοεμβρίου 1989, ο προσφεύγων έπρεπε, ενόψει των αρχών της πίστεως και της εμπιστοσύνης που πρέπει να διέπουν τις διοικητικές σχέσεις, όπως αποσαφηνίστηκαν με την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Απριλίου 1988, 175/86 και 209/86, Μ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 1891, σκέψη 21), να ειδοποιήσει τον Διευθυντή του γραφείου του Προέδρου για τη συνταξιοδότησή του από 1ης Ιανουαρίου 1990 και για τις οικονομικές συνέπειες του προαναφερθέντος σημειώματος της 7ης Νοεμβρίου 1989, που θα συνεπήγετο δημοσιονομική δαπάνη περίπου 1 055 000 BFR. Θεωρεί ότι τα στοιχεία αυτά θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην επανεξέταση της εκτιμήσεως των υπηρεσιακών αναγκών που δικαιολογούν τη μεταφορά της μη εξαντληθείσας άδειας.
- 18 Τέταρτον, το Κοινοβούλιο μέμφεται τον προσφεύγοντα ότι υπέβαλε αίτηση μεταφοράς αδειάς 56,5 ημερών, ενώ δεν του απέμεναν παρά 30 περίπου εργάσιμες ημέρες ως τη συνταξιοδότησή του. Πράγματι, από τον σκοπό του προαναφερθέντος άρθρου 4

του παραρτήματος V του ΚΥΚ προκύπτει ότι οι κανόνες της χρηστής διοικήσεως καθώς και οι προαναφερθείσες αρχές της πίστεως και της εμπιστοσύνης προκύπτει ότι τέτοιες αιτήσεις πρέπει να υποβάλλονται εντός προθεσμίας επαρκούς για να μπορεί η αρμόδια αρχή να προβάλει άρνηση. Σχετικά, το επιχείρημα του προσφεύγοντος που στηρίζεται στην απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 1990, Virgili-Schettini κατά Κοινοβουλίου, που αναφέρθηκε πιο πάνω, δεν είναι λυσιτελής, κατά το μέτρο που αναφέρεται στην απόδειξη της υπάρξεως δικαιολογίας για τις υπηρεσιακές ανάγκες και όχι στην ημερομηνία της αιτήσεως αναγνωρίσεως τέτοιας δικαιολογίας. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Κοινοβούλιο καταλήγει ότι η αρχή *nemo auditur*, που καθιερώθηκε από το Δικαστήριο με την απόφασή του της 13ης Ιουλίου 1972, 90/71, Bernardi κατά Κοινοβουλίου (Rec. 1972, σ. 603, σκέψη 10), εμποδίζει να παραγάγει νομικά αποτελέσματα το σημείωμα της 7ης Νοεμβρίου 1989.

- 19 Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι, σε απάντηση ερωτήσεως του Πρωτοδικείου, κατά την προφορική διαδικασία, που αφορούσε τον λόγο για τον οποίο το Κοινοβούλιο, μολονότι αμφισβήτησε ενώπιον του Πρωτοδικείου το δικαίωμα του προσφεύγοντος για αποζημίωση 56,5 ημερών αδείας, για τον λόγο ότι δεν είχαν εκπληρωθεί από τον προσφεύγοντα οι διαδικαστικές προϋποθέσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του σημειώματος της 1ης Αυγούστου 1989, του χορηγήθηκε παρά ταύτα μερικός χρηματικός συμψηφισμός για 30 ημέρες, το Κοινοβούλιο δήλωσε ότι το αντικείμενο της παρούσας διαφοράς αναφέρεται στις 26,5 ημέρες που δεν αποζημιώθηκαν ακόμα, αλλά ότι, σε συνάρτηση με την απόφαση που θα εκδοθεί στην προκειμένη υπόθεση, το καθού η προσφυγή όργανο θα μπορούσε να αχθεί στην εξέταση της σκοπιμότητας να προβεί σε αναζήτηση ως αχρεωστήτως καταβληθέντος του χρηματικού συμψηφισμού το οποίο καταβλήθηκε ήδη στον προσφεύγοντα.

Νομική εκτίμηση

- 20 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει εκ προοιμίου ότι οι απαιτήσεις του προσφεύγοντος να αφαιρεθούν από τον φάκελο ορισμένοι ισχυρισμοί του καθού λόγω της φερομένης « προσβλητικής » φύσεώς τους « για την υπόληψή του » είναι αστήρικτες. Πράγματι, αυτό το αίτημα του προσφεύγοντος αφορά την επίκληση από το Κοινοβούλιο, στο πλαίσιο των λόγων αντικρούσεώς του, ορισμένων επιχειρημάτων που στηρίζονται σε νομικές αρχές, όπως η πίστη και η εμπιστοσύνη στις διοικητικές σχέσεις ή το *nemo auditur*, στις οποίες ο ενδιαφερόμενος μπόρεσε να απαντήσει με νομικά και πραγματικά επιχειρήματα, τόσο με τις έγγραφες παρατηρήσεις του όσο και κατά την προφορική διαδικασία. Ο προσφεύγων δεν προσδιορίζει άλλωστε κατά τρόπο σαφή ποιους είναι οι άλλοι ισχυρισμοί που, κατά την άποψή του, είναι υβριστικοί ή δυσφημιστικοί. Υπό τις περιστάσεις αυτές δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό το προαναφερθέν αίτημα.

- 21 Όσον αφορά την άρνηση της διοικήσεως να συμψηφίσει χρηματικά, πέραν των 30 ημερών, την άδεια που δεν εξαντλήσε ο προσφεύγων μέχρι τη συνταξιοδότησή του, είναι έργο του Πρωτοδικείου, μέσα στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του της πλήρους δικαιοδοσίας, να ερευνήσει αν πρέπει να δικαιωθεί το αίτημα του προσφεύγοντος να υποχρεωθεί το Κοινοβούλιο να αποζημιώσει ολόκληρη τη μη εξαντληθείσα άδειά του.
- 22 Σχετικά θα πρέπει κατ' αρχάς να υπομνηστεί ότι το άρθρο 4 του παραρτήματος V του ΚΥΚ προβλέπει στο πρώτο του εδάφιο ότι, « αν ο υπάλληλος, για λόγους μη αναγόμενους στις ανάγκες της υπηρεσίας, δεν έχει εξαντλήσει την ετήσια άδειά του πριν από το τέλος του τρέχοντος ημερολογιακού έτους, η μεταφορά αδειάς στο επόμενο έτος δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 12 ημέρες ». Κατά το δεύτερο εδάφιο του ίδιου άρθρου, « αν ο υπάλληλος δεν έχει εξαντλήσει την ετήσια άδειά του κατά τη λήξη των καθηκόντων του, λαμβάνει προς συμψηφισμό, για κάθε ημέρα αδειάς που δεν έλαβε, ποσό ίσο με το τριακοστό των μηνιαίων αποδοχών του κατά τον χρόνο της λήξεως των καθηκόντων του ».
- 23 Πρέπει επομένως να τονιστεί ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις του ΚΥΚ προβλέπουν σαφώς, χωρίς κανένα περιορισμό, την καταβολή συμψηφιστικής αποζημίωσης για ολόκληρη την ετήσια άδεια που δεν μπόρεσε να εξαντληθεί λόγω υπηρεσιακών αναγκών. Η δικαιολογία αυτή, των υπηρεσιακών αναγκών, της σφραγίσσεως των ημερών ετήσιας αδειάς που δεν ελήφθησαν, αποτελεί τη μοναδική προϋπόθεση στην οποία οι προαναφερθείσες διατάξεις του παραρτήματος V του ΚΥΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 57 του ΚΥΚ, που ορίζει τη διάρκεια της ετήσιας αδειάς την οποία δικαιούται ο υπάλληλος, υπάγουν το δικαίωμα χρηματικού συμψηφισμού, πέραν των 12 ημερών αδειάς που δεν ελήφθησαν, κατά τον χρόνο συνταξιοδότησεως.
- 24 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η διοίκηση δεν μπορεί να περιορίσει σε 30 ημέρες την αποζημίωση της αδειάς που δεν μπόρεσε να εξαντληθεί, για λόγους υπηρεσιακούς, όπως το αναγνώρισε άλλωστε ρητά το καθού κατά την προφορική διαδικασία. Ούτε μπορεί να επιβάλει πρόσθετες προϋποθέσεις, κυρίως διαδικαστικές, που μπορούν να προσβάλλουν το δικαίωμα που προβλέπει ο ΚΥΚ για αποζημίωση της ετήσιας αδειάς που δεν μπόρεσε να λάβει ο υπάλληλος, για υπηρεσιακούς λόγους, κατά τον χρόνο λήξεως των καθηκόντων του.

- 25 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι οι προϋποθέσεις που επικαλέστηκε ενώπιόν του το Κοινοβούλιο, από τις οποίες το προαναφερθέν σημείωμα της 1ης Αυγούστου 1989 εξαρτά, με την παράγραφο του 2, τη μεταφορά της ετήσιας αδείας, προσβάλλουν τα δικαιώματα που θεσπίζει ο ΚΥΚ στο άρθρο 4, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος V. Πράγματι, η επιτακτική και αποκλειστική απαίτηση, όπως διατυπώνεται στο προαναφερθέν σημείωμα της 1ης Αυγούστου 1989, της γραπτής δηλώσεως του ιεραρχικώς προϊσταμένου, ως προς τις υπηρεσιακές ανάγκες στις οποίες οφείλεται η άρνηση ικανοποίησης του αιτήματος αδείας που υπέβαλε ο υπάλληλος, δεν μπορεί να γίνει δεκτή κατά το μέτρο που αποκλείει το δικαίωμα του υπαλλήλου να αποδείξει με κάθε μέσο ότι οι άδειες αυτές σωρευτήκαν για λόγους υπαγορευόμενους από υπηρεσιακές ανάγκες.
- 26 Το παράνομο τέτοιων περιοριστικών προϋποθέσεων έγινε ρητά δεκτό από τη νομολογία. Πράγματι, με την απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 1990, Virgili-Schettini κατά Κοινοβουλίου, που αναφέρθηκε πιο πάνω, σκέψη 26, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι « οι κρίσιμες επί του θέματος διατάξεις πουθενά δεν ορίζουν πώς και πότε πρέπει να αποδεικνύεται ένας λόγος αναγόμενος στις υπηρεσιακές ανάγκες. Επίσης, δεν υφίσταται καμία διάταξη που να απαιτεί προηγούμενη έγκριση ή που να προβλέπει ανάλογη διαδικασία ». Η απόφαση αυτή επιβεβαιώθηκε, κατόπιν ασκήσεως αναιρέσεως, από το Δικαστήριο, το οποίο έκρινε ότι, « μολονότι τα θεσμικά όργανα μπορούν, στο πλαίσιο της εξουσίας εσωτερικής οργανώσεως που τους έχει αναγνωριστεί, να θεσπίζουν εσωτερική διαδικασία στα θέματα αδειών, η διαδικασία αυτή δεν μπορεί να αποκλείσει το δικαίωμα του υπαλλήλου να αποδεικνύει με κάθε μέσο ότι οι άδειές του συσσωρεύτηκαν για λόγους αναγόμενους σε υπηρεσιακές ανάγκες » (απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Νοεμβρίου 1991, C-348/90 P, Κοινοβούλιο κατά Virgili-Schettini (Συλλογή 1990, σ. I-5211, σκέψη 11).
- 27 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι στην προκειμένη υπόθεση το δικαίωμα χρηματικού συμψηφισμού των 56,5 ημερών αδείας που δεν ελήφθησαν εξαρτάται αποκλειστικά από την ύπαρξη υπηρεσιακών λόγων που εμπόδισαν τον προσφεύγοντα να λάβει την ετήσια άδεια που του αναλογούσε.
- 28 Σχετικά, από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτει σαφώς ότι οι υπηρεσιακές ανάγκες που εμπόδισαν τον προσφεύγοντα να εξαντλήσει την ετήσια άδειά του πριν από τη συνταξιοδότησή του δεν αμφισβητήθηκαν ποτέ από το καθού, όπως άλλωστε

το επιβεβαίωσε ρητά και το ίδιο κατά την προφορική διαδικασία. Επομένως, πληροῦται η προϋπόθεση που γεννά δικαίωμα καταβολής συμψηφιστικής αποζημιώσεως για τις 56,5 ημέρες ετήσιας αδειάς που δεν ελήφθη πριν από την οριστική λήξη της υπηρεσίας του προσφεύγοντος, χωρίς να χρειάζεται να ερευνηθεί αν η μεταφορά της αδειάς αυτής είχε επιτραπεί προηγουμένως από τον ιεραρχικά προϊστάμενό του το 1989. Πράγματι, το Κοινοβούλιο δεν μπορεί να στηριχθεί στην προβαλλόμενη έλλειψη τέτοιας προηγουμένης αδειάς για να δικαιολογήσει την άρνησή του να αποζημιώσει τη μη ληφθείσα άδεια του προσφεύγοντος, για λόγους αναγόμενους σε υπηρεσιακές ανάγκες, αφού το ίδιο παραδέχεται ότι υφίσταντο πράγματι στην προκειμένη περίπτωση τέτοιοι λόγοι.

- 29 Εφόσον πρόκειται για διαφορά πλήρους δικαιοδοσίας, πρέπει να μεταρρυθμιστεί η απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 1991, καθόσον βρίσκεται σε αντίθεση με τα δικαιώματα του προσφεύγοντος, όπως προσδιορίστηκαν, και να υποχρεωθεί το Κοινοβούλιο να του καταβάλει χρηματικό συμψηφισμό για τις 26,5 ημέρες μη ληφθείσας αδειάς, που δεν αποζημιώθηκαν ακόμη, τις οποίες εδικαιούτο κατά τον χρόνο της συνταξιοδοτήσεώς του.
- 30 Καθόσον αφορά το αίτημα του προσφεύγοντος για επιδίκαση τόκων υπερημερίας, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν υφίσταται καθυστέρηση και αν η καθυστέρηση αυτή είναι αδικαιολόγητη, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα θεσμικά όργανα πρέπει να διαθέτουν εύλογη προθεσμία, ανάλογα με τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως και του πολυσυνθέτου του φακέλου, για να επεξεργαστούν τις αποφάσεις τους (βλ. τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 26ης Φεβρουαρίου 1992, T-16/89, Herkenrath κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-275, σκέψη 38, και T-17/89, T-21/89 και T-25/89, Brazzelli Lualdi κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-293, σκέψη 37).
- 31 Εν προκειμένω, πρέπει να υποχρεωθεί το Κοινοβούλιο να καταβάλει τόκους υπερημερίας προς 8 % ετησίως, από τις 14 Μαρτίου 1990, ημερομηνίας κατά την οποία το καθού η προσφυγή όργανο συμψηφίσε μερικώς, μέσα σε εύλογο χρόνο, τη μη εξαντληθείσα άδεια του προσφεύγοντος κατά τον χρόνο της οριστικής λήξεως των καθηκόντων του, στις 31 Δεκεμβρίου 1989.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 32 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Εφόσον το καθού ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Ιανουαρίου 1991 κατά το μέρος που περιορίζει σε 30 ημέρες την αποζημίωση της ετήσιας αδειας που δεν εξήντησε ο προσφεύγων κατά τον χρόνο λήξεως των καθηκόντων του.
- 2) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα καταβάλει στον προσφεύγοντα χρηματικό συμφη-φισμό αντίστοιχο προς 26,5 ημέρες αδειας που δεν ελήφθησαν και δεν αποζημιώ-θησαν ακόμα, το ύψος των οποίων θα καθοριστεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος V του ΚΥΚ, πλέον τόκων υπερημερίας προς 8 % ετησίως από τις 14 Μαρτίου 1990.
- 3) Καταδικάζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

Vesterdorf

Saggio

Biancarelli

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Ιουλίου 1992.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

B. Vesterdorf